

Palaemon varians

Brackvattensräka

Kräftdjur, Marina tiofotade kräftdjur

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Decapoda (tiofotade kräftdjur), **Familj:** Palaemonidae (tångräkor), **Släkte:** *Palaemon*, **Art:** *Palaemon varians* - brackvattensräka Leach, 1813 **Synonymer:** *Palaemon varians*, *Palaemonetes varians* (Leach, 1814)

Kännetecken

Mycket sällsynt i svenska vatten, företrar områden uppe i flodmynningar eller instängda vattensamlingar med bräckt vatten. Nästan färglöst genomskinlig. Påminner något om Palaemon adspersus, men skiljs lättast från denna genom att den korta delen av antenssprötets yttre del är sammansmält under 75 % av sin längd (ungefär en tredjedel av längden hos Palaemon adspersus).

Totallängd: upp till 50 mm. Panntaggen är rak och har 4–6 tänder på överkanten (i sällsynta fall kan det finnas allt från en till åtta tänder). Spetsen är ibland kluven, och det finns två tänder på undersidan (i sällsynta fall med allt från ingen tand upp till fyra tänder). Panntaggens spets når ungefär lika långt som antennplattan. En tand på överkanten ligger bakom ögonhålans bakkant. Ryggskölden har både antenn- och gälkantstagg. Första antennen har tre antensspröt. Det yttre sprötet är tvådelat, och den kortaste delen är sammansmält under ungefär 75 % av sin totala längd med det längre och det korta sprötet är normalt kortare (4/5) än antenskäftet. Käkarna saknar palp. Tredje paret käkfötter har en kortare yttergren.

De båda första paren gångben är försedda med klosax, första är paret slankare och kortare än andra. På andra benparets klosegment upptar saxens längd drygt en tredjedel av hela segmentet, dessutom är carpus 1,2 gånger så lång som merus (ibland upp till 1,7 gånger). Övriga tre benpar är normala gångben.

Färgteckning. Brackvattensräka är vanligen genomskinligt färglös (under förstoring kan små mörka prickar ses på kroppsytan). Den blir ogenomskinligt vit vid kokning.

Utbredning och status

Brackvattensräka förekommer från sydvästra delarna av Östersjöskusten och vidare söderut längs med Europas atlantkust samt vid Brittiska öarna och in i västra Medelhavet.

Äldre kända lokaler i Sverige fanns i Skåne och Blekinge, men dessa har inte kunnat verifieras i modern tid. Tills ganska nyligen fanns även en lokal i utkanten av Strömstad i Bohuslän. I dagsläget är en enda svensk lokal känd, på Flatön i Bohuslän. Det är dock troligt att arten är förbisedd. I HELCOM's rödlista klassas arten i kategorin Kunskapsbrist (DD).

Ekologi

Brackvattensräka påträffas i brackvattensområden som vanligen har begränsat vattenutbyte med utanförliggande hav, t.ex. laguner eller våtmarksområden med bräckt vatten. Arten påträffas aldrig i rent marin miljö. Den är mycket tålig mot utsötning och anges kunna påträffas i nästan rent sötvatten. På gynnsamma platser kan den bilda stora stim. Arten är skildkönad. Honorna bär på rom under bakkroppen från april till juli.

Hot

Utdikning och exploatering av strandnära våtmarker och estuarier förstör artens livsmiljö.

Åtgärder

Artens förekomst i Sverige är mycket oklar. Det föreligger behov av inventeringar för att klarlägga artens utbredning och dess eventuella hotbilder.

Övrigt

Namnngivning: *Palaemon varians* Leach, 1813 (i Leach, 1813, 1814). Crustaceology. Brewster, Edinburgh Encyclopedia, 7:383–384 (1813); 385–437, pl. 14 (1814). Synonymer: *Palaemon variabilis* Bouchard-Chantereaux, 1829; *Leander Varians* Czerniavsky, 1884; *Palaemonetes varians microgenitor* Boas, 1889; *Palaemonetes varians occidentalis* Sollaud, 1923.

Etymologi: varians (lat.) = föränderlig, variabel.

Litteratur

Berggren, M. 2013. Nya fynd av kräftdjur vid den svenska västkusten. – Fauna och Flora 108 (3): 42-44.

Dolmen, D, Hindley, J.D & Kleiven E. 2004. Distribution of *Palaemonetes varians* (Leach) (Crustacea, Decapoda) in relation to biotope and other caridean shrimps in brackish waters of southern Norway and southwestern Sweden. – Sarsia 89:8-21.

Enckell, P.H. 1998. Kräftdjur. 2:a upplagan. Fältdfauna. Graphic publishing. BILD Figs.2808, 2809.

Hayward, P.J & Ryland, J.S. 1995. Handbook of the Marine Fauna of North-West Europe. Oxford University Press.

Smaldon, G. 1979. British Coastal Shrimps and Prawns. Synopsis of the British Fauna. Vol. 15.

HELCOM Redlist *Palaemonetes varians*.pdf

Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World register of marine species. 2015. www.marinespecies.org.

Författare

Matz Berggren 2017 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Kennet Lundin 2004. Reviderad Kennet Lundin 2015 (naturvårdsinformation).